

Apunts sobre les diverses ubicacions de la seca de Mallorca (segles XIII - XV)

JERONI ORELL JAQUOTOT*
JAUME BOADA SALOM**

Tot i que la numismàtica, d'una banda, i la història i l'evolució d'una ciutat, de l'altra, són assumptes entre els quals no se sol establir una relació directa dins un mateix estudi, l'adquisició de dades històriques sobre l'evolució d'una ciutat esdevé molt útil, a voltes imprescindible, a l'hora de tractar la situació geogràfica de la seva seca al llarg del temps. Ha estat conjuntant aquestes dues disciplines, per tant, com hem pretès situar la seca de Mallorca dins l'entrellat urbà de Ciutat de Mallorques, la Palma actual, a diferents ubicacions entre els segles XIII i XV, alguna de les quals fins i tot la situa fora vila.

Per donar una visió de conjunt, en el present article hem volgut reunir totes les informacions referides a les diferents situacions geogràfiques dels tallers que, entre els segles XIII i XV, es feren servir per encunyar moneda i que, en sa major part, ja han estat publicades anteriorment, però de forma separada i dispersa, en obres alienes als àmbits numismàtics. Cal advertir, d'entrada, que de vegades són informacions poc clares, sovint provinents de fonts indirectes i, per tant, no sempre justificades amb la documentació original.

En el segle XIII, l'art d'encunyar moneda era encara un treball artesanal (com el que faria un ferrer o un argenter) que presentava una minsa, gairebé nul·la, mecanització. Malgrat tot, l'ofici de moneder es regia per tota una reglamentació i per una estructura jeràrquica que comportava tot un seguit d'obligacions i privilegis o franqueses que estaven perfectament legisllats des de Jaume II i pel desenvolupament fet per Sanç I (1315) a través de les ordinacions que foren confirmades per Pere IV amb el «*Privilegi del senyor en Sanxo Rei de Mallorques*

* Investigador numismàtic.

** Investigador numismàtic. Membre de Junta de la SCEN.

confirmat e implicat per lo Senyor en Pere de Arago»,¹ normativa que, segons Estrada-Rius, va servir com a exemple a la resta de monederies de la Corona d'Aragó.²

A part de la matèria primera, l'instrumental i els requeriments tècnics per dur a terme l'encunyació de peces monetàries era més aviat minso i es limitava a eines com malls, martells, tisores i balances.³ Les escasses necessitats materials feien possible que l'elaboració de moneda es pogués dur a terme a cases particulars o en petits tallers, fet ja recollit per Antoni Pons quan es refereix a l'encunyació de la moneda pròpia del Regne de Mallorca en indicar que es duia a terme a cases particulars per concessió reial o a les dels arrendataris de tal privilegi.⁴

Però, a banda de les eines per a encunyar, hi havia un element força necessari per exercir aquesta tasca: un cabal d'aigua suficient per tal de blanquejar i tractar la moneda resultant per atorgar-li la duresa i el color definitius. Almenys aquest sembla ser el cas de Ciutat de Mallorca, ja que, com veurem, en marcar damunt un plànol les situacions estimades dels tallers, aquests pareixen ubicar-se a prop del curs de la síquia de construcció àrab que durant segles va proveir d'aigua bona part dels edificis d'intramurs. A més, veurem que, en parlar almenys d'una de les localitzacions, es tracta l'accés a l'aigua com a un element a tenir en compte a l'hora d'establir-hi la monederia. Per tant, prendrem la xarxa medieval de distribució de l'aigua, amb el seu curs i amb les seves fonts, com un indici més, per bé que no definitiu, que ens ajudarà a situar els tallers monetaris. Per a aquesta funció, ens servirem de l'estudi que Reis Fontanals fa del Còdex Sagarriga,⁵ el qual ofereix una llista dels propietaris amb dret a *canó d'aigua*,⁶ detalla el traçat del sistema de conducció dins Ciutat i explica els diversos usos que se'n feia.⁷

1. ANTONI PONS, «Contribucions e ordinacions del Regne de Mallorca (continuació)», *BSAL*, 23, Societat Arqueològica Lul·liana, Palma, 1930-1931, p. 13-17.

2. ALBERT ESTRADA-RIUS, «La recepción de las ordenanzas mallorquinas de 1315 en las cecas medievales de la Corona de Aragón», *Acta del XI Congreso Nacional de Numismática*, Saragossa, 2002, p. 1319-1325. Estrada diu: «El objeto de esta comunicación es poner de relieve la recepción en distintas cecas de la Corona de Aragón de unas ordenanzas concedidas por el rey Sancho de Mallorca (1311-1324) a los obreros y monederos de su ceca de Palma en 1315. Estas ordenanzas, en cuyo rico contenido no podemos detenernos, fue literalmente adoptada por distintas cecas sin mencionar su origen insular». També explica com aquestes ordenacions es varen implantar a les seques de Barcelona, Sardenya, Perpinyà i València. No obstant això, Estrada-Rius també comenta la indubtable influència d'ordinacions precedents en temps de Jaume I i Pere el Gran.

3. PEDRO DE ALCÀNTARA BORRÀS, «Inventarios de la Seca de Mallorca», *BSAL*, 1, Societat Arqueològica Lul·liana, Palma, 1885-1886, fascicle 10, p. 1-2.

4. ANTONI PONS, *Història de Mallorca*, tom I, Impremta Mossèn Alcover, Palma, 1964, p. 145.

5. ARM, còdex 20.

6. El mot *canó* es refereix a una canalització que proveïa d'aigua una propietat particular, provinent de la síquia principal que subministrava aigua a tota la ciutat. Per poder disposar d'aquest canó, se n'havia de justificar l'ús i pagar un dret.

7. REIS FONTANALS, *L'aigua a Ciutat de Mallorca. La síquia de la vila al s. XIV*, Col·lecció Refaubetx, 21, Lleonard Muntaner, Palma, 2004.

Les primeres monedes encunyades a Mallorca després de la conquesta catalanoaragonesa foren les que formaren l'única emissió coneguda de l'infant Pere de Portugal, d'acord amb l'autorització de 1233.⁸ El senyor de Mallorca i el seu guic amb què arribà a Mallorca s'instal·laren a les «cases de l'Almudaina».⁹ Seguint les indicacions que dona Pons, estimam que aquestes cases se situaven a l'àrea que actualment ocupa el Palau March, flanquejada pels actuals carrer del Palau Reial, Costa de la Seu i carrer del Conqueridor (núm. 1 del plànol). Encara que no hi hagi cap informació que situï aquesta primera seca cristiana en aquesta zona i que es podria haver instal·lat en un altre indret intramurs, no és il·lògic pensar que ubicant-la aquí el taller monetari estaria ben vigilat (a prop de la residència del senyor i de la fortalesa de l'Almudaina) i, a més, just devora del final d'un dels ramals de la síquia principal. Com ja sabem, el 1244 Pere de Portugal retornà a Jaume I, mitjançant una nova permuta, el domini de Mallorca, i, per tant, hem de suposar que aquest incipient taller perdé la seva funció de seca.

En temps de Jaume II i Sanç, existeixen certes informacions més concretes que situen la seca de Mallorca al carrer de la Monederia, en la part alta de l'actual carrer de la Concepció,¹⁰ en un domicili particular que rebia aigua de la síquia a través de la font del mateix nom (font de la Monederia¹¹) i que es guardava dins unes alfàbies.¹² Aquest ramal de la síquia de Ciutat sortia del carrer de Sant Miquel i discorria per l'actual plaça de Ramon Berenguer fins al sector nord de l'actual carrer de la Concepció; des d'allà baixava fins on hi havia la font del Sepulcre, que encara es conserva. En el seu recull toponímic de Ciutat, on, entre altres coses, explica els orígens dels noms dels carrers (que sovint feien referèn-

8. Miquel CRUSAFONT i SABATER - Emilio TRILLA PARDO, «Emissió monetària inèdita de Pere, senyor de Mallorca (c. 1233)», *AN*, 35, Barcelona, 2005, p. 57-66.

9. Antoni PONS, *Los judíos del reino de Mallorca durante los siglos XIII y XIV*, Palma, 1984, vol. II, p. 15-16. Pons diu literalment: (Jaume I) «traspasaba al poder del infante Pedro de Portugal, señor feudatario de la isla por el Conquistador; el dominio absoluto de las casas que habitaba dentro la demarcación parroquial de la Almudaina y que pertenecieron a Ramón Berenguer de Ager; sitas en la calle que conducía directamente a la puerta Ferrisa, al extremo de la actual cuesta de la Seo y también a la riera y que poseía por donación de Jaime I».

10. Joaquim MARIA BOVER, *Historia de la casa real de Mallorca y noticia de las monedas propias de esta isla*, Librería de Felipe Guasp, Palma, 1855, p. 38; Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom IV, Palma, 1960, p. 270. Ja se'n féu un avançament a l'àmbit numismàtic en forma d'un opuscle a Jaume BOADA SALOM, *La numismàtica de Jaume II*, Col·lecció Col·lecció però investiga, 5, Club de Col·leccionisme de Mallorca, Palma, 2012. Zaforteza reproduïx un text llatí datat el 13 de maig de 1385 que parla de la monederia que hi hagué en aquest carrer.

11. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom I, Palma, 1953, p. 371. En el seu treball sobre el subministrament d'aigua a Ciutat en aquella època, Reis Fontanals situa aquesta font en una ubicació que no ens sembla versemblant, al començament del que actualment és l'avinguda de Jaume III, uns quatre-cents metres més cap al sud. Reis FONTANALS, *L'aigua a Ciutat de Mallorca...*, plànol 2, p. 110. L'error pot provenir de la notícia que dona Zaforteza a la breu anotació de la p. 371 del seu tom I, on diu que aquesta font es trobava «al final» de l'actual carrer de la Concepció, quan es referia a la part nord, i no a la sud, com s'acredita en la p. 270 del tom IV. Actualment en aquest sector nord hi ha una sola font pública situada actualment en un racó de la confluència dels actuals carrers de la Concepció, de Bonaire i del Bisbe Campins, tot i que resulta una mica aventurat afirmar que es tracta d'una reminiscència d'aquella font medieval.

12. Joan DAMETO - Vicenç MUT - Jeroni ALEMANY, *Historia General del Reino de Mallorca*, tom I, Palma, 1840, p. 643.

cia a les ocupacions més destacades de llurs habitants), Zaforteza explica que, després de Monederia, aquest carrer adoptà successivament els noms de Monederia Vella, Sitjar i, actualment, de la Concepció¹³ (núm. 2 del plànol).

El 1315, regnant Sanç I, s'atorgà als moneders el privilegi de portar i emprar armes: «... *item dam e otorguam en priuilegi special a aquells obrers e moneders que pusquen portar armes legudament per tucio de lurs persones de nit e de die anant e retornant de les proprias casas lurs ala monederia nostra aytant con se obrara es batra la nostra monede*». ¹⁴ Aquesta mesura es pot explicar pel fet que, tot i trobar-se intramurs, l'entorn del Sitjar era una zona poc urbanitzada que s'ha descrit com un paratge solitari. ¹⁵

Possiblement per millorar la seguretat dels obrers i dels moneders de la seca, pocs anys després la fàbrica de moneda s'instal·là en el call jueu de Ciutat (núm. 3 del plànol), en un punt del carrer de Montision, més concretament en la mateixa illeta que aplega, entre molts altres edificis antics, el de ca n'Aguiló, la seu actual de la Societat Arqueològica Lul·liana. ¹⁶ Així ho acredita una notícia datada el 1327, amb Jaume III com a monarca, segons la qual la comunitat jueva sol·licità al rei el trasllat de la seca a una altra illeta pròxima i en proposava la instal·lació «*en lo pati e en lo loch, on esser solia la capella de Santa Fe*». ¹⁷ Pel que sembla, als jueus els interessava mantenir la monederia dins el call, però en una localització aparentment degradada de la qual no en podien treure profit: «*que 'ls alberhcs, qui són en la partida deuant lo loc, on solia esser la dita capella, no poden esser a negun servei del call [...] sens gran damnatge*». No obstant això, no sembla que el trasllat s'acabàs duent a terme, probablement perquè el rei respongué que acceptaria el trasllat a canvi que la comunitat jueva el pagàs i, a més, satisfés un foriscapi cada nou anys a canvi de rebre, i amb certes limitacions, el solar que hauria deixat la seca.

Anys després, la seca tornà a la zona del Sitjar en passar a mans de la família de mercaders Roig, que tenien casa al carrer de la Monederia i des d'on obtenien aigua del canó de la font per fer-la arribar, mitjançant un enginy, a l'hort

13. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom IV, p. 270-271.

14. Antoni PONS, «Contribucions e ordinacions...», p. 14.

15. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom III, Palma, 1957, p. 249-250.

16. Margalida BERNAT ROCA, «El call de la Ciutat de Mallorca a l'entorn de 1350: espai urbà i població», *Societat Catalana d'Estudis Hebraics Tamid (IEC)*, 4, Barcelona, 2002-2003, p. 121.

17. Margalida BERNAT ROCA, «El call de la Ciutat de...», p. 121. També en parla Antoni PONS, *Los judíos...*, vol. 2, p. 44-45, on s'hi transcriu el document en les p. 262-263 (doc. 78). De 1300 a 1313 (o 1315), aquest terreny estigué ocupat per una sinagoga, que el rei Sanç convertí en la capella de Santa Fe fins a 1323. Des de 1323 fins a 1392, aquest edifici estigué dedicat a usos profans, d'ací ve que el 1327 la proposta de convertir-lo en seu de la seca de Mallorca no interferís en cap ús religiós. El 1392, s'hi edificà una nova capella dedicada a Santa Maria de Montision, que, finalment, fou enderrocada i reconstruïda amb unes dimensions més grans el 1571 per donar lloc a l'actual església de Montision. Gabriel LLOMPART - Jaume RIERA i SANS, «La història de Sancta Fide Catholica de Benet Espanyol (1548). La primera història dels jueus de la Ciutat de Mallorca», *Fontes Rerum Balearium*, vol. 6, Fundació Bartolomé March, Palma, 1979-1980, p. 174.

i a uns dipòsits.¹⁸ El 1343, Pere Roig era el mestre de la seca,¹⁹ i el 1362, ho era Joan Roig, el qual tenia una concessió per dos anys.²⁰ El 13 de maig de 1385, la família Roig reclamava el dret d'aigua de què havia gaudit un antic propietari, Joannis Jacobi, i justifica aquest dret aportant el testimoni de Pere Duran, «*demanant per quin titol lo dit Joan Jaume havia la dita aygua y alberg, dix que per concesio de lo rey en Jaume, a lo cual li era tingut en alcuna cantidad de moneda, o per so com lo dit alberg era monederia*».²¹

Aquesta zona es començà a urbanitzar a partir de mitjan segle xv. El 4 de maig de 1456, els jurats de la Ciutat i del Regne de Mallorca s'adreçaren al rei per sol·licitar la unió de diversos hospitals en un per millorar-ne l'administració i l'atenció als malalts (1456), petició a la qual Alfons IV accedí el 29 de maig següent.²² El 13 de setembre de 1459, Mateu Roig donà unes cases que gaudien de subministrament d'aigua de la síquia, juntament amb l'hort i les seves pertinen-

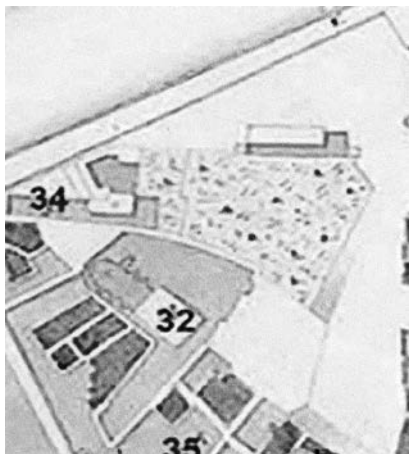

Fig. 1. (32, hospital ; 34, seca i placeta).

ces, per construir-hi el nou hospital.²³ Vint-i-set anys més tard, el 26 d'abril de 1486, el mateix Mateu Roig consta com a donant d'un altre tros de terra en la mateixa zona, amb totes les pertinenes i amb una cisterna en la qual també fluïa l'aigua, per tal que s'hi edificàs una església²⁴ i un cementeri, que rebria el nom

18. Reis FONTANALS, *L'aigua a Ciutat de Mallorca...*, p. 165.

19. Álvaro CAMPANER y FUERTES, *Numismática Balear*, Palma, 1879, p. 79.

20. Estanislau de Koska AGUILÓ, «Documents curiosos del segle XIV», *BSAL*, 8, Societat Arqueològica Lul·liana, Palma, 1899-1900, p. 444-445.

21. J. DAMETO - V. MUT - J. ALEMANY, *Historia General...*, p. 643.

22. Antoni GILI FERRER, *La Sang. Història i devoció*, Col·lecció Quaderns de Patrimoni Cultural, Consell de Mallorca, Departament de Cultura, Palma, 2002, p. 13.

23. Antoni GILI FERRER, *La Sang...*, p. 14-15.

24. Antoni GILI FERRER, *La Sang...*, p. 21.

de Camp Roig.²⁵ Aquest terreny confrontava, entre altres propietats, amb l'hort de Simó Umbert, que abans havia format part de la casa de la monederia.²⁶

En el segle XVII, existia un arc que unia l'hospital amb l'antic edifici de la Misericòrdia.²⁷ L'actual edifici, resultant d'una ampliació feta a partir de 1783, absorbí diversos solars i construccions, alguns de propietat reial, entre els quals hi havia l'antic edifici de la seca:²⁸ «*se solicita se conceda plaçuela y cexca que retomó en el 1767 para establecer una fabrica de salitre, lo cual no tuvo efecto*». Finalment, el rei autoritzà la cessió d'aquest terreny per a l'ampliació de la Misericòrdia.²⁹

Per tant, resulta fàcil deduir que l'actual edifici de la Misericòrdia abasta l'espai que ocupava l'antic edifici de la seca. En el plànol Ballester de 1744³⁰ es veu clarament l'hospital (fig. 1, núm. 32) i les cases amb la placeta abans esmentada (fig. 1, núm. 34), anterior a la reforma que resultaria en la configuració actual; per tant, hi figura l'edifici de l'antiga seca i la placeta, a la vora de l'antiga Misericòrdia, tot i que en aquest plànol ja no apareix el pont que l'unia amb l'hospital. No podem afirmar amb rotunditat que aquesta ubicació, avui dia engolida per la Misericòrdia, fos la mateixa que la de la seca del segle XIII, però, si no ho era, degué ser molt pròxima i estava situada en la part alta del carrer de la Concepció actual, com hem dit anteriorment.

Segons Bover, durant el regnat de Joan I (1387-1396) la seca es trobava a casa de Lucas Scoto, a prop de la desapareguda església de Sant Nicolauet (també anomenada *Sant Nicolau Vell*),³¹ que s'ubicava a l'espai ocupat per l'actual plaça del Rosari.³² La situació de la seca en aquesta ubicació resulta plausible si tenim en compte que, en la mateixa zona, hi havia altres gremis que disposaven de cabdal d'aigua suficient per a desenvolupar el seu ofici:³³ «*proa de l'Esglesia vella de Sant Nicolau, hi prenien aigua 4 sabaters per un sol canon...*», pròxim al carrer de la Ferreteria Baixa.³⁴

Fou aquesta l'època en què s'encunyaren els primers florins i els seus divisors a Mallorca. L'arrendament de la seca per encunyar florins, mitjos i quarts de

25. Antoni GILI FERRER, *La Sang...*, p. 103.

26. Antoni GILI FERRER, *La Sang...*, p. 21. No sabem quin crèdit podem atorgar a la notícia que Mateu Roig donàs els horts per construir-hi el cementeri que Zaforteza ubica el 1584; Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom II, Palma, 1954, p. 277-278.

27. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom IV, p. 255.

28. Arxiu Històric Municipal de Palma. AH 2107, *Actas del Cabildo* (7 d'abril de 1783), p. 131v.

29. Arxiu Històric Municipal de Palma. AH 2107, *Actas del Cabildo* (19 de maig de 1783), p. 300.

30. Joan TOS MELIÀ, *Palma a través de la cartografia (1596-1902)*, Ajuntament de Palma, Palma, 2002, p. 284 i 285.

31. Joaquim MARIA BOVER, *Historia...*, p. 88.

32. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom V, Palma, 1988, p. 138.

33. Reis FONTANALS, *L'aigua a Ciutat de Mallorca...*, p. 93.

34. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom III, p. 291-292.

35. ARM. Códex Sant Pere, f. 79.

florí³⁵ va ser fet a favor de Berenguer de Cortilles i Antoni Castells el 1388³⁶ fins al 1395, essent el mestre de la seca Jaume Eimeric.³⁷ També sabem que Berenguer de Cortilles era un jueu convers que nomia Bell-homs Cara-cosa,³⁸ i que va obtenir l'arrendament de la seca en pagament dels deutes que el rei Joan I tenia contrets amb ell. Un dels altres creditors era Luquino Scarampo,³⁹ fàcilment associable amb el Lucas Scoto que cita Bover.

Plànol de localitzacions de la seca de Mallorca (s. XIII - XV)

1. Cases de l'Almudaina (Pere de Portugal, 1233 – 1244).
2. Àrea del Sitjar i Font de la Monederia (Jaume II i Sanç I).
3. Call jueu (Jaume III).
4. Antiga capella de Santa Fe (actual església de Montision).
5. Àrea del Sitjar (actual Casa de la Misericòrdia).
6. Immediacions de Sant Nicolau Vell o Sant Nicolauet.
7. Accés a Can Catlar per l'antic carrer d'en Lloscos, actual carrer del Sol.
8. Accés a Can Catlar per l'antic carrer de la Seca, actual carrer de Ramon Llull.
9. Església i convent de Sant Francesc.

Plànol basat en el publicat per FONTANALS, Reis, *L'aigua a Ciutat de Mallorca...*, plànol 2, p. 110, en què es mostra el traçat de la síquia dins Ciutat. L'àrea del call jueu apareix ombrejada.

36. Josep Francesc LÓPEZ i BONET, «Els deutes del rei Joan i el Regne de Mallorca». *El crèdit i el sistema financer del Regne de Mallorca (segles XIV-XV)* (coordinat per Pau CATEURA), UIB, Palma, 2009, p. 109.

37. Josep Francesc LÓPEZ i BONET, «Els deutes del rei Joan...», p. 111.

38. Josep Francesc LÓPEZ i BONET, «Els deutes del rei Joan...», p. 107.

Un dels períodes foscos per situar la seca mallorquina va des del 1395, el final del període que acabam d'esmentar, fins a l'entrada de la seca a la seva darrera i definitiva seu de can Catlar, a mitjan segle següent. Tot i no indicar-hi cap cronologia, una possible resposta a aquesta incertesa la pot donar una tradició no documentada, esmentada per Joan Binimelis en el segle XVI⁴⁰ i repetida per Joaquim Maria Bover,⁴¹ que situa la seca de Mallorca a la ciutat d'Inca. Segons Binimelis, la tradició deia que en aquesta vila vivien els argenters de la seca i s'hi encunyaven les monedes de Mallorca i Menorca. A favor d'aquesta teoria es podrien enunciar dos fets: d'una banda, que a Inca vivia, en aquesta època, una important comunitat de jueus, entre els quals hi havia molts d'argenters qualificats; de l'altra, que la seva situació geogràfica, en el centre de Mallorca, resultava aparentment més estratègica i segura per a transportar remeses de moneda a Menorca i a la resta de l'illa major. De totes formes, cal prendre aquesta teoria amb moltes reserves, ja que no ha estat acreditada documentalment.

El 1442, Alfons el Magnànim atorgà el títol de senyor de la Bossa d'Or i el privilegi d'encunyar moneda a Pere Descatllar, el qual se suposa començà aquesta tasca en el seu domicili. Només quatre anys més tard, el 1446, el rei expressava la seva preocupació per la situació aïllada i insegura de la seca: «... *perço com som informats que la casa de la secha aon se fan los batiments de les monedas dor e dargent en la Ciutat de Mallorca sta en lloch molt apartat en la dita ciutat e desument e molt luni axi per los mercaders qui aporten lor e largent en la dita secha per fer batre moneda com encara als moneders e obrers e altres oficials los quals fan lo exersisi de les monedes, e encara so que pitjor es molt perillosa cosa de robar algun vespre la dita casa e als obrers e monedes anant e tornant en les nits e matinales portant or e argent per fer moneda...*».⁴² A continuació, atorga a l'Honorabili Petro DezCallar potestat per vendre's la casa i adquirir-ne una altra que havia d'acomplir certs requisits: «... *vos commatem e donam plena potestat e carrech que en cerquets algun lloch o casa sufficient dins la dita ciutat per fer los dits batiments...*». Aquesta notícia ens deixa amb una nova incertesa: la situació de la seca entre l'atorgament del privilegi als Descatllar (1442) i el trasllat a la ubicació definitiva arran de l'expressió de la preocupació reial (1446). Com que s'hi indica que el «*llloch molt apartat*» es troba «en

39. Josep Francesc LÓPEZ i BONET, «Els deutes del rei Joan...», p. 120-123.

40. Joan BINIMELIS, *Nueva historia de la isla de Mallorca y de otras islas a ella adyacentes. Compuesta por el Dr. Juan Binimelis, Sacerdote. Natural de Mallorca. Dirigida a los Ilustres Señores Jurados del Reino de Mallorca*. Año 1593, Imprenta de José Tous, Palma, 1927, tom IV, p. 151.

41. Joaquim MARIA BOVER, *Historia de la expugnación de Sóller por el ejército de Occhiali, capitán pachá de Túnez, y victoria ganada por los vecinos de aquella villa en 11 de mayo de 1561*, Imprenta Balear, Palma, 1856, p. 128.

42. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, «Venda de la casa de la moneda a favor de l'honor Pere Dezcallar en nom del rei, any 1446», *BSAL*, 24, Societat Arqueològica Lul·liana, Palma, 1934, p. 30.

la dita ciutat» (Ciutat de Mallorca), cal pensar que l'establiment es trobava intramurs però en un lloc apartat de la zona més cèntrica, com ho havia estat anteriorment l'àrea del Sitjar.

Descatllar va adquirir una casa dins Ciutat, davant del convent de Sant Francesc, a l'actual carrer de Ramon Llull, que conserva el mateix traçat i que en el segle XV es deia «carrer de la Seca»: «... intus Civitatem Maioricarum in Parrochia Sancte Eulalie prope monasterium Sancti Francis...».⁴³ La seva part posterior limitava amb la casa de Lloscos, situada al carrer del mateix nom, després anomenat «carrer del Sol». La casa de Lloscos va ésser adquirida per Pere Abri Descatllar⁴⁴ i, més tard, remodelada per adquirir la fisonomia que conserva actualment. Molt probablement, aquest Lloscos era Llätzer de Lloscos, qui fins al 1439 havia estat mestre de la seca de Mallorca⁴⁵ i que, pel que sembla, va mantenir algun tipus de rivalitat política amb Pere Descatllar.⁴⁶ Un tal Mateu Loscos havia estat mestre de seca en temps del rei Martí I.⁴⁷

Com acabam de veure, la seca medieval del Regne de Mallorca va tenir diverses seus en només dos segles (del XIII al XV) com a resultat dels contractes que diversos monarques establiren amb propietaris particulars diferents, sovint per haver contret amb ells algun tipus de deute o per pagar algun servei. Probablement, aquesta situació de certa inestabilitat afavorí alguns casos d'irregularitats, com un desfalc important comès pel mestre de la seca Jaume Eimeric, qui va ser sotmès a un procés a les acaballes de 1399 que va acabar amb la consideració del mateix rei Martí I com a responsable dels danys causats pels seus oficials i fins i tot pels arrendataris.⁴⁸

L'adjudicació de l'encunyació de moneda a la família Descatllar acabà amb aquesta situació canviant i establí la seca mallorquina en la seu més coneguda històricament, la del carrer del Sol de Palma, fins que deixà d'encunyar el 1740 i fou definitivament abolida el 1787.⁴⁹ Atesa la seva llarga trajectòria, aquesta institució hauria de ser objecte d'un estudi monogràfic.

43. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom V, 261-262.

44. Diego ZAFORTEZA y MUSOLES, *La Ciudad de Mallorca*, tom IV, 89.

45. Miquel CRUSAFONT i SABATER - Rafel COMAS i EZEQUIEL, *El flori d'or català: Catalunya, València, Mallorca*, Asociación Numismática Española i Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (IEC), Barcelona, 1996, p. 129 i 130.

46. Antoni PONS, *Història de Mallorca*, tom IV, Impremta Mossèn Alcover, Palma, 1968, p. 156.

47. Álvaro CAMPANER y FUERTES, *Numismática Balear*, Palma, 1879, p. 152.

48. Josep Francesc LÓPEZ i BONET, «Els deutes del rei Joan...», p. 112.

49. Joaquim Maria BOVER, *Historia...*, p. 142 i 194. Però, com diu encertadament Campaner en referir-se a la notícia de Bover sobre el cessament d'encunyacions el 1740, «como de costumbre, no cita el archivo donde halló aquella disposición, que yo no he visto en ninguno de los que he registrado; es, sin embargo, muy cierto el hecho, y, por consecuencia, muy probable la existencia de la citada Real Disposición». Álvaro CAMPANER y FUERTES, *Numismática Balear*, p. 225.